

OSADNICY

DRUK ULOTNY PROJEKTU „RĘKOPIS Z PRZESZŁOŚCI”

LISTOPAD 2015

„Rękopis z przeszłości”

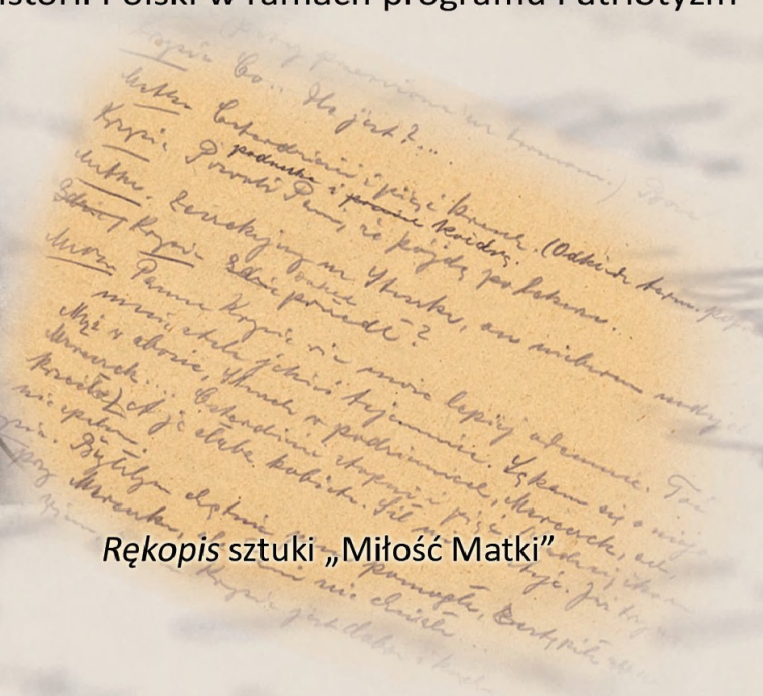
Od redakcji

Jednodniówka „Osadnicy” w całości poświęcona jest projektowi historycznemu realizowanemu przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Słupsku pod nazwą „Rękopis z przeszłości”. Od kilku lat słupska biblioteka realizuje ambitne projekty historyczno-społeczne, których założeniem jest przywracanie pamięci pomorskich osadników. Koncepcje nowych przedsięwzięć powstają w oparciu o potrzeby konkretnych odbiorców, czyli młodzieży, nauczycieli, pasjonatów historii, wreszcie osób, które po wojnie osiedliły się w Słupsku i w regionie. Pomysł najnowszego projektu pt. „Rękopis z przeszłości” zrodził się podczas realizowania ubiegłorocznego zadania „Palimpsest. Słupskie Archiwum Pamięci”. Jedną z jego bohaterek – pani Felicja Bystrzyńska podzieliła się wówczas zapomnianą historią inscenizacji jednoaktówki patriotycznej z 1946 roku. Odnaleziony przez nią scenariusz sztuki „Miłość Matki” stał się inspiracją do przygotowania nowego przedsięwzięcia historycznego.

Jednodniówka „Osadnicy” podobnie jak cały projekt opiera się na pracy i zaangażowaniu młodych ludzi, uczniów słupskich szkół ponadgimnazjalnych (IV LO, V LO i Zespołu Szkół Ekonomicznych i Technicznych). Na jej łamach została zaprezentowana koncepcja i przebieg projektu, tło historyczne wydarzeń, sylwetki bohaterów. Informacje zostały wzbogacone zdigitalizowanymi materiałami zdjęciowymi pozyskanymi podczas trwania projektu. Ponadto efekty działań młodzieży zostały opublikowane na stronie detektywihistorii.mbp.slupsk.pl. Przedsięwzięcie udało się zrealizować dzięki zaangażowaniu wielu partnerów oraz pasjom artystycznym i historycznym słupskiej młodzieży. Projekt został dofinansowany ze środków Muzeum Historii Polski w ramach programu Patriotyzm Jutra oraz z budżetu Miasta Słupska.

Krakowiaki i Górale w reżyserii
Franciszka Bystrzyńskiego

Rękopis sztuki „Miłość Matki”

Krótko o projekcie...

Projekt "Rękopis z przeszłości" stanowi podróż do 1946 roku, którą odbyliśmy dzięki wspomnieniom naszych bohaterów. A jest to podróż niezwykła, bo tworzona przez wyjątkowych ludzi, którzy zaraz po wojnie tworzyli wizerunek nowego Słupska. To oni "odgruzowywali" zniszczone miasto - dosłownie i ideologicznie. "Rękopis z przeszłości" przeplata ze sobą losy wielu osób: Franciszka Bystrzyńskiego - krawca, który zapragnął być reżyserem, Leonii Strzelczyk – pedagog skierowanej do pracy z Warszawy, która z wielkim zapałem odbudowywała szkolnictwo w mieście, a także Marii Zaborowskiej - wielce zasłużonej dla miasta społeczniczki i twórczyni słupskiego muzeum. Ponadto projekt przekazuje nam cenne patriotyczne przesłanie. Dzięki niemu będziemy pamiętać o bohaterach, którzy walczyli o naszą Ojczyznę. Tłem tej niezwykłej podróży w przeszłość są ważne wydarzenia historyczne. Przenosimy się do czasów powstania wielkopolskiego, wojny polsko-bolszewickiej, powojennego Słupska, przypominamy sobie tragiczne losy więźniów obozów koncentracyjnych. Projekt uczy nas pokory i szacunku do ludzi, którzy byli gotowi oddać życie za ojczyznę.

Zespół redakcyjny

PODRÓŻ DO 1946... HISTORIA PEWNEJ JEDNOAKTÓWKI

Wydarzenie: wystawienie jednoaktówki „Miłość Matki”

Miejsce: Teatr Polski

Czas: 2 czerwca 1946 r., godz. 15:00

Pomysłodawca: Leonia Strzelczyk

Scenariusz i rękopis: Franciszek i Felicja Bystrzyńscy

Reżyseria i maszynopis: Maria Zaborowska

W rolach głównych:

Matka - Elżbieta Majchrzak

Staszek – Tadeusz Mierzwia

Mareczek – nieznany odtwórca

Lekarz – Henryk Kamiński

Krysia – Janina Choroszkiewicz

Rodzina Bystrzyńskich

Budynek Gimnazjum Kupieckiego
na ul. Łukasiewicza

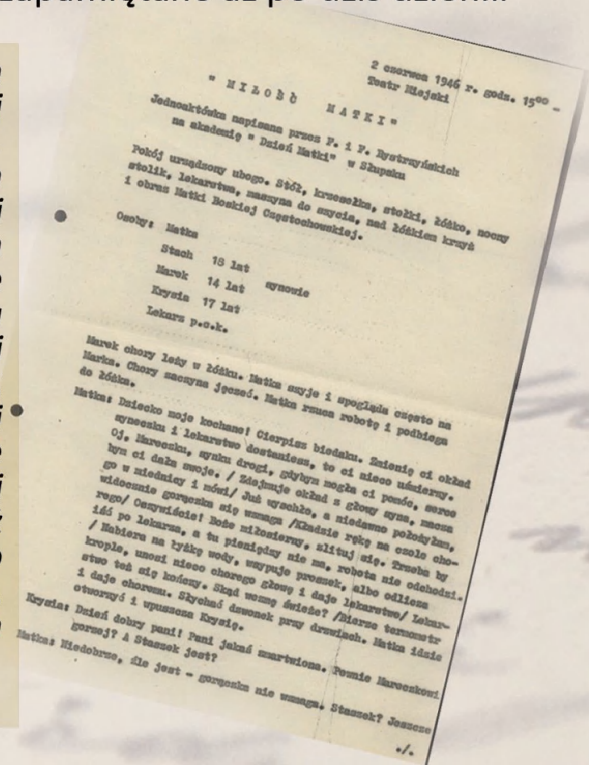
Powojenny Słupsk, czerwiec 1946

Niewiele czasu upłynęło od zakończenia II wojny światowej. Zniszczenia w mieście widoczne były na każdym kroku, w szczególności w centrum miasta. Mimo to słupszczanie starali się powrócić do normalnego życia. Idealnym sposobem na oderwanie się od trudnej codzienności było zaangażowanie w oświatę i kulturę. Zbliżało się święto Dnia Matki. Słupski magistrat wyszedł z inicjatywą stworzenia uroczystej gali z tej okazji. Zaplanowano ją w szczególnym budynku – Teatru Polskiego. Zadanie to zostało powierzone słupskim szkołom. Większość placówek przygotowała krótkie wystąpienia: przeważnie wiersze, piosenki. Oryginalny sposób uczczenia tego święta zaproponowało Gimnazjum Kupieckie, zarządzane przez panią Leonie Strzelczyk. Ambitna pani dyrektor chciała odejść od tradycyjnych akademii i przemówień. Tak zrodził się pomysł przedstawienia. Potrzebny był jednak scenariusz przepełniony patriotycznymi wartościami. Zadania napisania jednoaktowej sztuki podjęła się uczennica Gimnazjum Kupieckiego Felicja Bystrzyńska wraz ze swoim ojcem Franciszkiem. W tekście zawarli wiele odniesień do faktów historycznych z czasów wojny i okupacyjnej rzeczywistości: łapanie i odbijanie więźniów, obozu w Dachau, bezinteresownej pomocy lekarzy z Czerwonego Krzyża. Głównym przesłaniem jednoaktówki jest Miłość do: Boga, Ojczyzny, Rodziny. Nieprzypadkowy był tytuł przedstawienia: „Miłość Matki”. Tytułowa „Matka” utożsamiana była zarówno z Rodzicielką, jak i Ojczyzną.

W przedstawieniu wzięło udział pięcioro uczniów Gimnazjum Kupieckiego, działających razem z Felicją Bystrzyńską w Kole Polskiego Czerwonego Krzyża. Główną rolę matki dostała Elżbieta Majchrzakówna. W rolę Krysi, Staszka i lekarza wcielili się kolejno: Janina Choroszkiewicz, Tadeusz Mierzwiak i Henryk Kamiński. Pojawiła się również postać chorego Marczka, jednak w scenariuszu zabrakło nazwiska odtwórcy. Opiekunką Koła Polskiego Czerwonego Krzyża była wybitna słupszczanka, Maria Zaborowska. To ona podjęła się misji wyreżyserowania sztuki. Przepisała również rękopis Franciszka Bystrzyńskiego na maszynie do pisania. Utworzone kopie wręczyła młodym aktorom. Próby do przedstawienia odbywały się przed zajęciami lekcyjnymi. Pani Zaborowska dołożyła wszelkich starań, żeby szkoła zaprezentowała się doskonale.

Uroczysta Akademia odbyła się kilka dni po Dniu Matki – 2 czerwca 1946 roku o godz. 15:00. Frekwencja w Teatrze Polskim dopisała. Sala zapełniła się tłumem ludzi. Cała gala stała na wysokim poziomie, ale jednoaktówka „Miłość Matki” stanowiła wybitne dopełnienie całości. Aktorzy wykazali się wrodzonym talentem artystycznym i powagą odpowiednią dla inscenizacji patriotycznej. O wyjątkowości przedstawienia najlepiej świadczy fakt, że zostało zapamiętane aż po dziś dzień...

Treść inscenizacji „Miłość Matki” – Akcja przedstawienia rozgrywa się w starej, warszawskiej kamienicy w trudnych czasach II wojny światowej. W skromnym pokoju stoi stare, żelazne łóżko, maszyna do szycia, stół z lampką. Na ścianie wisi obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. Jednoaktówka przedstawia los chorego chłopca Marka, nad którym czuwa zawsze kochająca i troskliwa matka. Dzięki jej miłości, oddaniu i modlitwie syn wraca do zdrowia. Scenariusz sztuki uczy zaufania do Boga i poświęcenia dla Ojczyzny. Takim poświęceniem cechuje się drugi syn tytułowej matki, Staszek, który jest partyzantem i naraża swoje życie, by walczyć o polską tożsamość. Pozostałymi bohaterami są Krysią, dziewczyna Staszka, również zaangażowana w działalność wymierzoną przeciwko okupantowi oraz lekarz Polskiego Czerwonego Krzyża, udzielający pomocy choremu Markowi. Sztuka przepełniona jest patriotycznymi wartościami i odniesieniami do wydarzeń historycznych.

Franciszek Bystrzyński w swoim zakładzie krawieckim

Pani Strzelczyk z uczniami

BOHATEROWIE TAMTYCH WYDARZEŃ

Felicja Bystrzyńska (ur. 1927) – pomysłodawczyni scenariusza

Felicja Bystrzyńska urodziła się 5 października 1927 roku w Janowcu Wielkopolskim. Wychowywała się w Janowcu do czasu wybuchu wojny i przymusu wysiedlenia z rodzinnych stron. Wraz z rodzicami i siostrą trafili do miejscowości Końskie w Generalnej Guberni, gdzie w trudnych warunkach przeżyli wojenną zawieruchę. Do Słupska przybyła w 1946 r. Jako młoda słupszczanka pani Felicja brała udział w społecznej akcji odgruzowywania starówki. Po ukończeniu Gimnazjum i Liceum Administracyjnego, pracowała w słupskich przedsiębiorstwach: „Słupianka”, „Cezal”. Pracowała również w Urzędzie Miejskim w Słupsku. Jest aktywną członkinią Koła Pierwszych Słupszczan przy STSK, (Słupskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne) pełniła też funkcję ławnika sądowego, jak również była działaczką PCK.

W 1946 roku wraz z ojcem Franciszkiem napisała scenariusz jednoaktówki „Miłość Matki”. To ona znacząco wpłynęła na treść sztuki. Z jej sugestii jednoaktówka przepiękna jest wszystkimi patriotycznymi wartościami pielęgnowanymi w rodzinnym domu Bystrzyńskich oraz pojawiają się ważne wydarzenia historyczne. Pani Felicja przemyciła do spektaklu wątek Polskiego Czerwonego Krzyża. Była przewodniczącą Koła PCK i spośród jego członków wytypowała aktorów, którzy zagrali w sztuce. Po blisko 70 latach pani Bystrzyńska odnalazła rękopis jednoaktówki i to on był inspiracją projektu „Rękopis z przeszłości”.

Franciszek Bystrzyński (1891 - 1947) – twórca rękopisu

Franciszek Ksawery Bystrzyński urodził się 30 listopada 1891 roku w Rogowie. Po ukończeniu szkoły powszechnej podjął naukę krawiectwa w Bydgoszczy, a w 1921 roku zdał egzamin mistrzowski. Większość swojego życia poświęcił walce za ojczyznę. Brał udział w I wojnie światowej, powstaniu wielkopolskim i wojnie polsko-bolszewickiej. W okresie międzywojennym był wiceprzewodniczącym Koła Związku Weteranów Powstań Narodowych RP. Wraz z rodziną został wysiedlony z Janowca Wielkopolskiego do Końskich w Generalnym Gubernatorstwie. Tam zaangażował się w partyzantkę. Po zakończeniu wojny został przesiedlony do Słupska, gdzie pracował w zawodzie.

Jego wielką pasją był teatr: pisał scenariusze i amatorsko reżyserował sztuki teatralne, m.in. „Krakowiaki i Górale” Wojciecha Bogusławskiego. Wraz z córką Felicją napisał scenariusz jednoaktówki „Miłość Matki” na potrzeby uroczystej akademii z okazji Dnia Matki w 1946 roku. Mimo iż z wykształcenia był zwykłym krawcem, przejawiał ogromny talent literacki. Zmarł 20 lipca 1947 roku w Gdańsku. Został pochowany w Gdańsku Wrzeszczu na cmentarzu Srebrzysko. Za swoją patriotyczną postawę w 1938 roku został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Leonia Strzelczyk (1906 – 1995) – inicjatorka wystawienia jednoaktówki

Urodziła się 28 sierpnia 1906 roku w Piotrkowie Trybunalskim. Pochodziła z rodziny inteligentkiej i podobnie jak rodzice została nauczycielem. Ukończyła Szkołę Główną Handlową w Warszawie. We wrześniu 1939 roku wzięła udział w obronie stolicy. Podczas II wojny światowej udzielała się w służbach zaopatrzeniowych, pomagając w dostarczaniu żywności dla żołnierzy walczących na pierwszej linii frontu. W okupowanej Warszawie zorganizowała i kierowała Zawodową Szkołą Handlową, gdzie prowadzono tajne nauczanie. Po klęsce powstania warszawskiego utworzyła Szkołę Powszechną we wsi Bogdanowo (okolice Piotrkowa Trybunalskiego), a następnie Państwowe Gimnazjum Handlowe w Gdyni. W 1946 roku z nakazu władz oświatowych ówczesnego województwa gdańskiego wyjechała do Słupska, by tam zorganizować i uruchomić Gimnazjum i Liceum Handlowe. Z jej inicjatywy w 1946 roku Franciszek i Felicja Bystrzyńscy na potrzeby uroczystej akademii napisali jednoaktówkę „Miłość Matki”.

Pani Leonia była pedagogiem z powołania: potrafiła zmotywować młodych ludzi do działania i kreatywności. Niestety w Słupsku przebywała tylko przez dwa lata. Kontynuowała swoją karierę pedagogiczną w Szczecinie i Warszawie. Została odznaczona przez władze Słupska Medalem „Za zasługi dla Miasta Słupska”. Zmarła 7 stycznia 1995 roku w Warszawie. Została pochowana na warszawskich Powązkach.

Wydarzenia historyczne stanowiące tło jednoaktówki:

Powstanie wielkopolskie (1918-1919)- zbrojne wystąpienie polskiej ludności zamieszkującej Prowincję Poznańską wymierzone przeciwko Rzeszy Niemieckiej. Motywowane dążeniami niepodległościowymi Polaków, którzy żądali powrotu ziem zaboru pruskiego do odradzającej się Rzeczypospolitej. Cezurą początkową wydarzenia był 27 grudnia 1918 roku, w czasie wizyty w Poznaniu Ignacego Jana Paderewskiego, wybitnego pianisty i działacza niepodległościowego. Za datę końcową przyjmuje się rozjem w Trewirze 16 lutego 1919 roku. Było to jedno z czterech zwycięskich powstań w dziejach Polski. W trakcie walk powstańcom udało się opanować niemal całą Prowincję Poznańską. W powstaniu wielkopolskim brał udział Franciszek Bystrzyński, który po powrocie z I wojny światowej ochotniczo wstąpił do oddziałów powstańczych. Uczestniczył w walkach pod Rynarzewem i Szubinem, gdzie został ranny w lewą nogę (rana była bardzo głęboka i nie zagoiła się aż do jego śmierci w 1947 roku).

Wojna polsko-bolszewicka (1919-1921) – wojna pomiędzy odrodzoną II Rzeczpospolitą a Rosją Radziecką o kształt polskiej granicy wschodniej i utrzymanie niepodległości. Armia Czerwona walczyła z polską armią ochotniczą, w której był, m. in. Franciszek Bystrzyński, ojciec Felicji Bystrzyńskiej i współautor jednoaktówki. Dopiero po zakończeniu wojny został przesunięty do rezerwy (1921). Przełomowym wydarzeniem wojny była bitwa warszawska potocznie nazywana Cudem nad Wisłą. Dzięki mobilizacji społeczeństwa, sprawnie przeprowadzonemu planowi bitwy, a także błędom popełnionym przez bolszewików siły polskie przełamały natarcie i przeszły do ofensywy. Cezurą końcową wojny był traktat pokojowy podpisany w Rydze 18 marca 1921 roku. Ustalono w nim granice między Polską a Rosją Radziecką. Bitwa warszawska uznawana jest za przełomową w historii Europy XX wieku. Zwycięstwo Polaków uniemożliwiło rozprzestrzenienie się rewolucji komunistycznej na Europę Zachodnią.

Maria Zaborowska (1902 – 1973) – reżyserka jednoaktówki, twórczyni maszynopisu

Urodziła się 19 lutego 1902 roku w Warszawie. Po zdaniu matury podjęła pracę w Dowództwie Sztabu Generalnego. Całą okupację spędziła w stolicy. Po powstaniu warszawskim razem z córką Wandą została osadzona w obozie przejściowym w Pruszkowie. Jej mąż Jerzy został przewieziony do obozu koncentracyjnego w Dachau, w którym zginął w 1945 roku. Po wojnie wraz z córką przeniósł się do Zawiercia, a następnie 10 października 1945 dotarli do Słupska. Tutaj Maria Zaborowska zaangażowała się w pracę w Wydziale Oświaty, Kultury i Sztuki, a następnie objęła kierownictwo w słupskim muzeum. Funkcję tę pełniła w latach 1950-1964. Dużą część życia poświęciła na działalność społeczną. Była jednym z inicjatorów powstania w Słupsku Polskiego Towarzystwa Historycznego, należała do komitetu organizacyjnego Słupskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego, wspierała Polskie Towarzystwo Krajoznawcze i Polskie Towarzystwo Archeologiczne. Za swoją działalność była wielokrotnie nagradzana. Otrzymała, m.in. Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości, Srebrny Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. Maria Zaborowska zmarła 17 sierpnia 1973 roku. Jej imieniem została nazwana jedna ze słupskich ulic na Osiedlu Niepodległości.

Przez kilka lat Maria Zaborowska pracowała jako nauczycielka. Prowadziła zajęcia z maszynopisania, m.in. w Gimnazjum Kupieckim (Handlowym) i Liceum Administracyjnym. W 1946 roku została zaangażowana w wystawienie jednoaktówki „Miłość Matki”. Maria Zaborowska przepisała rękopis na maszynie i podjęła się reżyserowania sztuki. Motyw obozu w Dachau pojawiający się w spektaklu był inspirowany historią jej męża, Jerzego.

Henryk Kamiński (1926 – 2013) – odtwórca roli lekarza

Urodził się 22 maja 1926 r. w Szańcu. Do Słupska przyjechał w sierpniu 1945 roku. Był jednym z głównych aktorów w przedstawieniu pt. „Miłość Matki”, wystawionym w słupskim teatrze w 1946 roku. Przez panią Felicję Bystrzyńską został wybrany do roli lekarza. Z zawodu był ekonomistą. Przez wiele lat pracował w zawodzie księgowego. Po przejściu na emeryturę został członkiem Koła Pierwszych Słupszczyzan oraz zaangażował się w działalność Polskiego Związku Niewidomych w Słupsku. Odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Złotym Krzyżem Zasługi. Zmarł 14 lutego 2013 r.

Elżbieta Majchrzak – odtwórczyni roli matki

Urodziła się 19 listopada 1930 roku w Rawie Mazowieckiej. Podczas II wojny światowej jej rodzinne miasto zostało zbombardowane. Rodzina pani Elżbiety straciła cały swój dobytek (sklep i mieszkanie), a rodzice zostali bezpodstawnie aresztowani. W tych okolicznościach dwie młodsze siostry znalazły się pod jej opieką. Po zwolnieniu rodziców z aresztu ojciec pani Elżbiety zaczął szukać nowego domu dla swojej rodziny. Do Słupska trafił przez przypadek w 1945 roku. To tutaj zepsuł się pociąg, którym podróżował. Znalazł w mieście wolne mieszkanie i ściągnął rodzinę. Pani Elżbieta po przyjeździe do Słupska rozpoczęła naukę w szkole średniej utworzonej przez panią Leonię Strzelczyk. Jako młoda dziewczyna interesowała się teatrem i przejawiała zdolności aktorskie. Przystąpiła do kółka teatralnego, kierowanego przez panią Marię Zaborowską. Razem z grupą teatralną wielokrotnie występowała na deskach słupskiego teatru. W 1946 roku została wytypowana do tytułowej roli matki w jednoaktówce „Miłość Matki”. Doskonale wcieliła się w postać kochającej i troskliwej rodzicielki, która oddałaby życie za swoje dzieci.

W latach 1949-1952 Elżbieta Majchrzak-Golonka (nazwisko po mężu) odbyła studia w zakresie rachunkowości. 11 marca 1953 roku otrzymała dyplom ukończenia studiów pierwszego stopnia na Wydziale Finansów Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Szczecinie i uzyskała kwalifikacje ekonomisty księgowego. Aktualnie prowadzi aktywne życie, od kilku lat jest słuchaczką Słupskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Wydarzenia historyczne stanowiące tło jednoaktówki:

Dachau (KL) – niemiecki obóz koncentracyjny, utworzony w opuszczonej fabryce amunicji wiosną 1933 (21 marca) na obrzeżach miasta Dachau. Powstał z rozkazu Heinricha Himmlera, celem izolowania politycznych przeciwników hitlerowskiego reżimu, duchownych i Żydów. Funkcjonował do 29 kwietnia 1945, kiedy został oswobodzony przez wojska amerykańskie. Wyzwolono wówczas ok. 67 tys. więźniów. Motyw „Dachau” pojawił się w scenariuszu jednoaktówki „Miłość Matki”. W obozie znajdował się ojciec rodziny. Wątek został zaczerpnięty z prawdziwych losów. Rodzina Bystrzyńskich знаła wiele rodzin (m.in. burmistrza Janowca Wielkopolskiego), które miały krewnych w Dachau. Do obozu w Dachau trafił również mąż Marii Zaborowskiej Jerzy. Niestety zginął tam w 1945 roku. Na dowód tego, w 1952 roku, do domu Marii Zaborowskiej został przesłany depozyt z obozu. Znajdował się w nim zegarek Jerzego Zaborowskiego, ze stopionym cyferblatem. Z dużym prawdopodobieństwem mąż Marii Zaborowskiej został w pośpiechu spalony, wraz z całym ubraniem, kilka dni przed amerykańskim wyzwoleniem.

Historia Gimnazjum Kupieckiego (Handlowego) – placówka szkolna utworzona w 1946 roku. Ministerstwo Oświaty w styczniu 1946 roku upoważniło do zorganizowania średniej szkoły zawodowej w Słupsku panią Leonię Strzelczyk. Nie istniejącej jeszcze szkole przydzielono budynek przy ul. Łukasiewicza 1. Należący do jednego z najstarszych budynków w mieście nie nadawał się do użytku. Wyposażono go według ówczesnego systemu gospodarczego poprzez szukanie poniemieckich rzeczy nadających się do szkoły. Protokół z pierwszych obrad Rady Pedagogicznej Państwowego Gimnazjum Kupieckiego pochodzi z 4 kwietnia 1946 roku. Kilka miesięcy później, 6 grudnia 1946 roku placówkę przeniesiono do budynku po zlikwidowanym radzieckim szpitalu. Szkoła mieściła się tam do 1951 roku. Warunki lokalowe w nowym budynku były nieporównywalnie lepsze od poprzedniego. Przeprowadzka została zorganizowana przez nauczycieli i uczniów. Na zamówienie Gimnazjum Kupieckiego (z polecenia Leonii Strzelczyk) Franciszek i Felicja Bystrzyńscy napisali jednoaktówkę „Miłość Matki”. Główni aktorzy przedstawienia należeli do uczniów tej szkoły, a pani Maria Zaborowska była ich nauczycielką (wykładała pisanie na maszynie). Opiekowała się także Kolem Polskiego Czerwonego Krzyża i grupą teatralną. Kontynuatorem tradycji Gimnazjum Kupieckiego jest Zespół Szkół Ekonomicznych i Technicznych im. Stanisława Staszica, mieszczący się na ul. Partyzantów 24.

POWRÓT DO 2015 ROKU... ODNALEZIENIE RĘKOPISU

Wydarzenie: odtworzenie jednoaktówki „Miłość Matki”

Miejsce: mieszkanie pani Danuty Krystyny Kardasz

Czas: 1 października 2015, godz. 11-17

Pomysłodawca projektu: Danuta Maria Sroka

Reżyseria: Joanna Korzeniowska-Klaja

Montaż: Bogusław Matuszkiewicz

W rolach głównych:

Matka – Kamila Kuraszewicz

Staszek – Daniel Galimski

Mareczek – Krystian Theil

Lekarz – Kamil Kwestarz

Krysia – Wiktoria Majdowska

Wydarzenie poboczne: odszukanie bohaterów jednoaktówki z 1946 roku

Miejsce i czas: Słupsk, maj-październik 2015

Detektywi historii: Julia Bokun, Alicja Jakubiak, Anna Jurak, Dawid Mączka, Adriana Szapiel

Współczesny Słupsk, maj-październik 2015

Od pamiętnego wystawienia jednoaktówki pt. „Miłość Matki” w Teatrze Polskim minęło prawie 7 dekad, a dokładnie 69 lat. Wydarzenia sprzed tylu lat zazwyczaj ulegają zapomnieniu, tym bardziej jeżeli nie zostały utrwalone na żadnym nagraniu. Patriotyczną jednoaktówkę z całą pewnością spotkałby podobny los, gdyby nie pani Felicja Bystrzyńska, bohaterka projektu biblioteki w Słupsku pn. „Palimpsest. Słupskie Archiwum Pamięci”, która wraz z ojcem Franciszkiem była współautorką sztuki „Miłość Matki”. Po kilkudziesięciu latach pani Felicja odnalazła w swoim domowym archiwum rękopis scenariusza. Jej wielkim marzeniem było „odkurzenie” przedstawienia. Pomysł ten zainspirował Danutę Marię Srokę, dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Słupsku. Wraz z kreatywnym zespołem współpracowników stworzono projekt, który przywrócił jednoaktówce nowe życie. Projekt otrzymał nazwę: „Rękopis z przeszłości”.

To przedsięwzięcie, podobnie jak sztuka „Miłość Matki” z 1946 roku miał opierać się na młodych ludziach, uczniach słupskich szkół średnich (IV LO, V LO i Zespołu Szkół Ekonomicznych i Technicznych, będącego spadkobiercą i kontynuatorem Gimnazjum Kupieckiego). Młodzież miała zrealizować ambitny plan: odnaleźć osoby związane z przedstawieniem, zgromadzić wspomnienia, zdjęcia i dokumenty z 1946 roku oraz przede wszystkim odtworzyć przedstawienie. Było to zadanie niezwykle trudne, ponieważ aktorzy jednoaktówki z 1946 roku to dzisiejsi 80-cio, 90-latkowie.

Młodzież została podzielona na dwie grupy: dziennikarsko-detektywistyczną i aktorską. Zadaniem grupy „Detektywi” (uczniowie V LO i Zespołu Szkół Ekonomicznych i Technicznych) - było odnalezienie bohaterów przedstawienia i uzyskanie od nich jak największej ilości informacji dotyczących okoliczności powstania spektaklu. Naszym poszukiwaczom historii udało się dotrzeć do współautorki scenariusza Felicji Bystrzyńskiej, Wandy Szpilewskiej (córkę Marii Zaborowskiej), Elżbiety Majchrzak-Golonki (odtwórczyni roli Matki) i Mirosława Konrada (późniejszego dyrektora „ekonomika”, który osobiście znał Leonie Strzelczyk). Uzyskali także informacje dotyczące aktora Henryka Kamińskiego, wieloletniego członka Koła Pierwszych Słupszczan. Młodzi detektywi stosowali wszelkie dostępne metody poszukiwań: poprzez informację medialną, kwerendę w archiwum szkolnym i państwowym, „przekopywanie” archiwów w Słupskim Towarzystwie Społeczno-Kulturalnym, Muzeum Pomorza Środkowego. Ciekawostką było odnalezienie pani Elżbiety Majchrzak-Golonki. Młodzież odszukała odtwórczynię roli matki poprzez wyszukiwarkę internetową. W XXI wieku, w dobie Internetu, najprostsza metoda okazała się najskuteczniejszą. Pani Elżbieta widniała w internetowym spisie słuchaczy Słupskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Z wszystkimi odszukanymi bohaterami młodzi detektywi przeprowadzili wywiady i zdigitalizowali ich rodzinne pamiętki.

Z równie trudnym zadaniem musiała się zmierzyć grupa aktorska. Młodzież z IV LO im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego musiała jak najdokładniej odwzorować przedstawienie. Pięciu młodych aktorów wcieliło się w role: Matki, Krysi, Staszka, Mareczka i Lekarza. Pod czujnym okiem reżyser, Joanny Korzeniowskiej-Klaji (bibliotekarki i nauczycielki w IV LO), przygotowali stroje i scenografię potrzebną w inscenizacji. Próby do przedstawienia trwały kilka miesięcy. Kulminacyjnym dniem dla młodych aktorów był 1 października 2015 roku. Wówczas odtworzyli jednoaktówkę. Sztukę nagrał zawodowy i doświadczony dziennikarz, Bogusław Matuszkiewicz. Nadał jej charakter Teatru Telewizji. W etapie montażu, w który zaangażowani byli młodzi adepci sztuki filmowej na materiał nałożono „efekt starego filmu”. Za plan zdjęciowy posłużył pokój pani Danuty Krystyny Kardasz. Miejsce jest nieprzypadkowe, ponieważ pani Kardasz jest starszą córką Franciszka Bystrzyńskiego. Tym zabiegiem młodzież mogła poczuć więź z bohaterami i wczuć się w atmosferę tamtych wydarzeń. Dodatkowo pokój do złudzenia przypominał pomieszczenie opisane w scenariuszu. Po sześciu godzinach wyczerpujących nagrań udało się zmontować 20-minutowy film. Nagrana sztuka wraz z wywiadami nagranych przez grupę dziennikarsko-detektywistyczną tworzy reportaż z projektu. Dodatkowo efekty działań obu grup zostały opublikowane na stronie detektywihistorii.mbp.slupsk.pl.

REALIZACJA PROJEKTU W NASZYM OBIEKTYWIE

Felicja Bystrzyńska
z Danutą Sroką- dyrektorką MBP

Wywiad z panią Elżbietą Golonką

ADRES REDAKCJI:

MIĘSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
IM. MARII DĄBROWSKIEJ W SŁUPSKU
UL. GRODZKA 3
76-200 SŁUPSK

REDAKTORZY PROWADZĄCY:

ELŻBIETA WÓJCIKOWSKA
PRZEMYSŁAW STUSEK
ANNA JURAK
ALICJA JAKUBIAK

PROJEKT GRAFICZNY:

LUNA DARK

REALIZACJA:

SPÓDZIELNIA SOCJALNA INDYGO INSPIRACJE
UL. NIEDZIAŁKOWSKIEGO 6, 76-200 SŁUPSK
E-MAIL: INDYGO.INSPIRACJE@GMAIL.COM
TEL. 883988323

WYDAWCA:

MIĘSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
IM. MARII DĄBROWSKIEJ W SŁUPSKU
UL. GRODZKA 3
76-200 SŁUPSK
NAKLAD 300 EGZ.

MECENAT

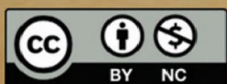
Słupsk

PROJEKT DOFINANSOWANY PRZEZ MUZEUM HISTORII POLSKI
W RAMACH PROGRAMU PATRIOTYZM JUTRA.
ZADANIE ZREALIZOWANO PRZY POMOCY FINANSOWEJ MIASTA SŁUPSK.

PARTNERZY

PATRONI MEDIALNI

Materiały zamieszczone na stronie są dostępne na licencji
Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne
3.0 Polska (CC BY-NC 3.0 PL)